

การพัฒนาพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่นไทย Buddhist Development of Peaceful Means Active Citizen

พระชัชวาลย์ ชุตินธโร (โมราเลิศ)*

บทคัดย่อ

ปัจจุบันบริบทของพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยประเด็นซึ่งผู้นำชาวพุทธให้ความสำคัญและทบทวนศึกษามาก บทความครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะได้นำเสนอให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่นไทยเชิงพุทธบูรณาการ

แนวคิดทฤษฎีและหลักกระบวนการเสริมสร้างสำนึกพลเมือง (Active Citizen) ใช้รูปแบบมนุษย์สัมพันธ์ คือ ๑) ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ๒) ลดความทุกข์ยากของประชาชน ๓) ปรับปรุงการบริหาร รวมถึงแนวความคิดรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) เน้นกระจายอำนาจเพื่อเสริมสร้างสำนึกสันติภาพสันติสุข

ดังนั้น การนำเสนอแนวทางการพัฒนาพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่นไทยเชิงพุทธบูรณาการบทความครั้งนี้นำเสนอมี ๓ แนวทาง ๑) แนวทางการพัฒนาที่มาจากแห่งความสามัคคีของคนในชาติ คือความสามัคคี ๒) การพัฒนาเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคารวตา ด้านสามัคคีธรรม ด้านปัญญาธรรม พัฒนาศึกษาความรู้ในเรื่องที่ควรรู้ เก่งในเรื่องที่ควรเก่ง พัฒนาสร้างคนดีในสังคมให้มากขึ้น ๓) แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย เสริมสร้างสำนึกในสันติภาพ (Peace) และสันติวิธี (Peaceful Means) เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่ง อันจะนำไปสู่สันติสุขของสังคมไทย

คำสำคัญ : การพัฒนาพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมือง, ค่านิยมสันติภาพ, มนุษย์สัมพันธ์

Abstract

The Current context of Buddhist integration to strengthen solidarity and reduce social inequality, these issues which featured Buddhist leaders and education. This article aims to present the way of development of Buddhist reinforce to promote a sense of peace to the local civic values, Thailand Buddhist integration

Concepts, theories and principles for reinforce that realizing citizens (Active Citizen) takes the form of human relationship: 1) the legitimacy in society, 2)

* วัดไพธสณฑ์ศึกษาราม ต.หล่มสัก อ. หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

reducing the sufferings of the people, 3) improve management include the concept of Public Administration (Public Administration) strengthen the power distribution and for peace.

The Presentation of Development Buddhist reinforces awareness of citizens, the values of peace to Thailand local populations, this article will be presented with three guidelines: 1) the development of a source of national unity. That is the unity 2) to develop for building awareness on respectfulness, fellowship. the Dhamma Intelligence, Development of knowledge in the subject that you should know along with their ability. To develop a lot for good people in society, 3) the practice of good citizenship as a way of life, democracy strengthening the sense of peace. Peace is a social goal that humanity aims to live together in happiness and peace. the Peaceful Mean is an extremely important tool that will lead to "peace" to Thai social in the future.

Keywords : Development of Buddhist Way for reinforcement of citizen, values for peace, human relations.

บทนำ

ปัจจุบันบริบทของพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมการสร้างสำนึกค่านิยมสันติภาพในสังคมพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้นำชาวพุทธให้ความสำคัญและการศึกษามาก บทความครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอให้เห็นถึงกระแสแนวทางการพัฒนาพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่นไทยเชิงพุทธบูรณาการความจำเป็นที่การจัดการภาครัฐและเอกชนจะต้องตระหนักสำนึกให้สอดคล้องความต้องการของสังคม บูรณาการผ่านมิติเชิงพุทธบูรณาการ รวมถึงแนวความคิดรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) เสริมสร้างค่านิยมสู่ท้องถิ่นไทยลดปัญหาความขัดแย้งลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

บทเรียนรู้อุดดีและปัจจุบันสะท้อนให้เราเห็นความสำคัญ ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันก็ล่วงเลยมาถึงกว่า ๗๒ ปีแล้ว แต่ยังมีข้อถกเถียงกันอยู่เสมอว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบ ประชาธิปไตยของไทยที่เต็มใบหรือยัง เพราะหากศึกษาจากประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง ของไทยช่วงระยะเวลา ๗๐ กว่าปีที่ผ่านมา พบข้อเท็จจริงว่า มีการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลบ่อยครั้งมาก มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีผู้กล่าวกันว่า รัฐธรรมนูญไทยไม่มีร่องรอยให้เห็นพัฒนาการสักเท่าไรเลย เพราะมีการฉีกทิ้งฉบับแล้วฉบับเล่า ไม่มีลักษณะของการใช้ที่ต่อเนื่อง ที่มีการพัฒนาจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง สิ่งที่เป็นปัญหา

มากที่สุดในระบบประชาธิปไตยของไทยก็คือ การเลือกตั้งที่ยังมีสภาพเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขได้ เพราะเมื่อดูจากอดีตของการเลือกตั้งก่อนปี ๒๕๔๔ จะพบข้อเท็จจริงว่า มีการใช้วิธีการที่ไม่ สุจริต ไม่โปร่งใส มีการใช้อำนาจเงินเข้ามาเป็นตัวกำหนด ทำให้ระบบการเมืองของไทยพิกลพิการ ดังที่เคยเป็นมาในอดีต นี่เป็นเพียงเรื่องตัวอย่างไม่กี่ตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประเทศไทยใช้อยู่ ยังไม่มีความสมบูรณ์ดังที่ควรจะเป็น เมื่อกล่าวเฉพาะกรณีเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจของไทยล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ยิ่งทำให้มองเห็นชัดว่า ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย เพราะเหตุไรจึงทำให้เกิด ปัญหาในบ้านเมืองได้ และคำถามที่เจ็บปวดสำหรับนักนิยมประชาธิปไตยก็คือว่า เป็นเพราะระบบ ประชาธิปไตยมือใครยาวสาวได้สาวเอาหรือเปล่าที่ทำให้ไทยต้องประสบวิกฤตในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งชาติ โดยเมื่อเกิดกรณีดังกล่าวนี้ จะต้องมาทบทวนรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่เคยใช้ปฏิบัติกันมา เพราะความล้มเหลวที่ผ่านมาเป็นเครื่องยืนยันในเรื่องนี้^{๔๔} การปกครองที่ทั่วโลกยอมรับว่าเป็นการปกครองที่แม้มิใช่การปกครองที่ดีที่สุด แต่ก็เป็นการปกครองที่เลวร้ายที่สุด แต่การปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยสถานเดียวยังไม่เพียงพอ ควรที่จะมีหลักการปกครองอื่นมาผสมผสานด้วย^{๔๕} เห็นได้ว่าอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีสำนึก ตระหนักรู้ สงบสุข บูรณาการกลับไปเป็นค่านิยมของไทยที่นับถือศาสนาพุทธ

ความหมาย

คำว่า “พลเมือง” เป็นคำที่ไม่คุ้นหูมากนักสำหรับคนส่วนใหญ่ ซึ่งต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ที่มักจะใช้หรือได้ยินกันโดยทั่วไปซึ่งในความเป็นจริงแล้วคำว่าพลเมืองใช้เพื่อสื่อให้เห็นถึงคนที่สำนึก ตระหนักรู้ ไปกว่าการเป็นเพียงประชาชนผู้รอรับประโยชน์

คำว่า “สันติภาพ” เป็นการส่งเสริมการเสริมสร้างความรู้สึกของความสงบสุขบูรณาการกลับไปเป็นค่านิยมของไทยที่นับถือศาสนาพุทธ

แนวคิดทฤษฎีและหลักกระบวนการเสริมสร้างสำนึกพลเมือง

เพลโต (Plato) ได้กล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ชาติโดยเฉพาะเกี่ยวกับคนดี วิธีการไปสู่สภาวะการณ์ที่ดีเหล่านั้นเนื่องจากการสรรค์สร้างทางสังคม การเมืองที่ดีจะต้องมาจากพลเมืองดี ความคิดพื้นฐานนี้มาจากความเชื่อที่ว่า คุณธรรมขึ้นอยู่กับความรู้^{๔๖} อย่างไรก็ตามการ

^{๔๔} สุรพล ยะพรหม, *ความคิดทางการเมือง : ประชาธิปไตย ตามแนวคิดพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)*, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.mcu.ac.th>, [เข้าถึงเมื่อ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗].

^{๔๕} สุรพล ยะพรหม,ดร., *ธัมมาธิปไตย*, สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๔๗ ปีการศึกษา ๒๕๔๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

^{๔๖} พระสานนท์ จรณธมโม (เตียนวน), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวความคิดทางการเมืองของเพลโต กับของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๙.*

เสริมสร้างสังคมการมีความเป็นพลเมืองตามแนวคิดของเพลโต จะต้องมีความดีงาม อาจกล่าวได้ว่า มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์

ทฤษฎีการเรียนรู้สำนักมนุษยนิยม (Humanistic Psychology) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับมนุษย์ทุกคน โดยอธิบายว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมด้วยคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีแรงจูงใจภายในตัวที่พร้อมทำความดี และมีความต้องการผลักดันตนเองให้แสดงพฤติกรรมอันดี ให้เป็นแบบอย่าง^{๙๗} เมื่อกล่าวถึงปัญหาพลเมืองหน้าทีของพลเมืองนั้นมีการพูดกันหลากหลายแง่มุมขาดการสร้างสำนึกพลเมือง ประเทศที่ประชาธิปไตยดีทำให้มีคอร์รัปชันน้อย ประชาธิปไตยจึงดี มีแรงจูงใจภายในตัวที่พร้อมทำความดี และผลักดันตนเองให้แสดงพฤติกรรมอันดีที่จะได้นำไปสู่การบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสำนึกพลเมืองโดยทั่วไปออกมาได้ว่า

ความสำคัญประเด็น กล่าวแล้วคือ แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิต ประชาธิปไตย ควรมีแนวทางการปฏิบัติตน ดังนี้ คือ **“ด้านสังคม”** ได้แก่ (๑) การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล (๒) การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น (๓) การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า (๔) การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ (๕) การเคารพระเบียบของสังคม (๖) การมีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ **“ด้านเศรษฐกิจ”** ได้แก่ (๑) การประหยัดและอดออมในครอบครัว (๒) การซื่อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ (๓) การพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า (๔) การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (๕) การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยและสังคมโลก (๖) การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ **“ด้านการเมืองการปกครอง”** ได้แก่ (๑) การเคารพกฎหมาย (๒) การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคนโดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น (๓) การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า (๔) การซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (๕) การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม กล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่ (๖) การทำงานอย่างเต็มความสามารถตรงต่อเวลา

การเสริมสร้างและคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นจะเกิดบรรลุลผลได้ ต้องอาศัยคุณลักษณะที่สำคัญของบุคคล ในการยอมรับและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น กล่าวถึง การมีทัศนคติและแนวโน้มของความคิดตามวิถีประชาธิปไตยซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย เช่น การยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติ การแสดงความคิดเห็น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเคารพความแตกต่างและความเห็นต่างของบุคคล มีความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองของตน^{๙๘} เป็นต้น การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะพลเมืองจะเกิดจากความต้องการ ๓ ประการ คือ ๑. ความต้องการควบคุมความไม่แน่นอนในอนาคต ๒. ความต้องการแก้ปัญหาหรือทำให้ดีขึ้นของชีวิตสาธารณะของตนซึ่งรัฐหรือการเมืองในแบบที่คุ้นเคยแก้ไข

^{๙๗} ศักดิ์ไทย สุรกิจาวร, **จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและการปฏิบัติการ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), ๙๖.

^{๙๘} ศรีณยู หมั่นทรัพย์. “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง,” **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**. (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๑-๑๑๕.

ไม่ได้หรือไม่เคยแก้ไข ๓. ความต้องการเยียวยาความสัมพันธ์ที่อ่อนแอของชุมชนและความสื่อถอยทางการเมืองด้วยการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง^{๙๙} การเสริมสร้างสำนักพลเมืองคืนตามประเพณีตนในกรอบของสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของการเป็นพลเมืองรวมทั้งช่วยส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีได้ มีลักษณะที่สำคัญ

๑. **การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม** มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ได้แก่ การลดความเห็นแก่ตัว และเสียสละแรงกาย ช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติ

๒. **วินัย** ได้แก่ การฝึกกาย วาจา และใจให้สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม เพื่อให้การปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกันของกลุ่มในสังคมนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๓. **ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่** ได้แก่ การเอาใจใส่ ตั้งใจ และมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนอย่างเต็มความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายตรงตามระยะเวลาที่กำหนด

๔. **ความอดทน** ได้แก่ การมีจิตใจหนักแน่น เยือกเย็น ไม่หุนหันพลันแล่น สามารถควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมให้เป็นปกติ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหรือสิ่งที่ไม่พึงพอใจ

๕. **การประหยัดและอดออม** ได้แก่ การรู้จักใช้จ่ายตามความจำเป็นอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย รู้จักเก็บออมเอาไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น ใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ของตน

๖. **การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา** ได้แก่ การมีจิตใจเปิดเผย รู้จักรู้แพ้รู้ชนะ และให้อภัยกันและกัน ทำงานในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่แข่งขันหรือแก่งแย่งชิงดีกัน

๗. **ความสัตย์สุจริต** ได้แก่ มีความจริงใจ ไม่มีอคติ ปฏิบัติตนปฏิบัติงานตรงไปตรงมาตามระเบียบปฏิบัติ ไม่ใช่เล่ห์เหลี่ยมหรือกลโกง นอกจากนี้การทำงานต้องอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจและมีเมตตาริติดต่อกัน

๘. **การอนุรักษ์ความเป็นไทย** ได้แก่ มีจิตสำนึกในความเป็นไทย เช่น พุด เขียน อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ตลอดจนถ่ายทอดความเป็นไทยสืบต่อไปยังคนรุ่นหลังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมพลเมืองของแต่ละประเทศ

กล่าวได้ว่าสัมพันธ์ภาพเสริมสร้างสำนักพลเมืองคืนตามวิถีประชาธิปไตยเน้นระบบการบริหารให้มีผลต่อสาธารณะในท้องถิ่น ในการดำรงชีวิตและหน้าที่รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีได้

การศึกษาทฤษฎีนักรัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาทฤษฎีองค์การให้ขยายออกไปในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนที่มีผลสะท้อนกลับมายังส่วนราชการ โดยนักรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ได้พยายามช่วยให้ระบบการบริหารให้มีผลต่อสาธารณะ เช่น ๑) ให้เกิดความเป็น

^{๙๙}Forrest David Mathews. *Politics for People : Finding a Responsible Public Voice*. ๒nd edition, University of Illinois Press, ๑๙๙๙. Chapter๗.

ธรรมในสังคม ๒) ลดความทุกข์ยากของประชาชน ๓) ปรับปรุงการบริหาร เน้นกระจายอำนาจเพื่อตอบสนองแก่ประชาชนผู้รับบริการ^{๑๐๐} บทความครั้งนี้จึงนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างสำนักพลเมืองโดยทั่วไป ระบบการบริหารให้มีผลต่อสาธารณะสู่ท้องถิ่น ได้เลือกรูปแบบมนุษย์สัมพันธ์เน้นการมีส่วนร่วมมีบูรณาการ

รูปแบบมนุษย์สัมพันธ์ สนใจความสัมพันธ์ของมนุษย์ในองค์การโดยเข้าใจว่าเขาต้องการผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ ต้องให้ความสนใจต่อจิตใจมนุษย์หรือความเป็นมนุษย์ เน้นการมีส่วนร่วมบูรณาการ การพัฒนา การบริหารโดยจุดประสงค์ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และเน้นการฝึกอบรมและการวิจัยกลุ่มสัมพันธ์

ทฤษฎีและนักทฤษฎี	เน้นเชิงประจักษ์ หน่วยวิเคราะห์	ลักษณะของกิจกรรม	คุณค่าที่ได้รับ
รูปแบบมนุษย์สัมพันธ์ - แมคเกรเกอร์ - ไลเกอร์ท - วอร์เรน เบนนิส - คริส เออร์กีริส	การทำงานของคน บุคคลและกลุ่ม ที่ปรึกษา แรงงาน สัมพันธ์ ที่ปรึกษาการทำงาน การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม	ไม่ยึดตัวบุคคล กลุ่ม สัมพันธ์การสื่อสารการ แข่งขัน, แรงจูงใจการ เปลี่ยนแปลง การ ฝึกอบรม แบ่งปัน อำนาจ ความถูกต้อง ของกฎระเบียบมติของ กลุ่ม	ความพอใจในงาน ความเจริญเติบโตของ บุคคลคุณธรรมของ เอกบุคคล

กล่าวได้ว่า รูปแบบมนุษย์สัมพันธ์โดยนักรัฐประศาสนศาสตร์ ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ ต้องให้ความสนใจต่อจิตใจมนุษย์หรือความเป็นมนุษย์ เน้นการมีส่วนร่วมบูรณาการระบบการบริหารให้มีผลต่อสาธารณะ คือ ๑) ให้ความเป็นธรรมในสังคม ๒) ลดความทุกข์ยากของประชาชน ๓) ปรับปรุงการบริหาร เน้นกระจายอำนาจเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างสำนักพลเมือง

วิธีการเสริมสร้างสำนักพลเมืองได้อย่างไร ในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ (Ideology) การมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย (Democratic mind) เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง มีจิตใจที่เป็นธรรม^{๑๐๑} จากการศึกษาส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจหลักในการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการวิเคราะห์เพื่อให้ข้อเสนอเชิงนโยบายหรือการพัฒนานวัตกรรม การสนับสนุนส่งเสริม การวางหลักเกณฑ์และมาตรฐาน และการกำกับ ติดตาม

^{๑๐๐}บุญทัน ดอกไธสง, **ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์**, (กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, ๒๕๕๓), หน้า ๘๐.

^{๑๐๑}สมพร เทพสิทธิ์า, **ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : สภาอุทวิฑูริสสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๔.

ประเมินผล ในด้านการบริหารจัดการและให้บริการสาธารณะประเภทต่างๆ จะเห็นได้ว่า ลักษณะงานของบุคลากรในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ต้องปฏิบัติ คือ การเป็นนักวิชาการ, นักส่งเสริม, ที่ปรึกษา และนักประสาน ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๐๒} การส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น^{๑๐๓} อำนาจในการริเริ่มกำหนดกรอบทิศทางเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและการปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายด้านไว้อย่างชัดเจน อาทิ การคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการสาธารณะและสัมพันธภาพ

กล่าวได้ว่า การส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดกรอบทิศทางเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นก็คือการมอบหมายหน้าที่หรือสนับสนุนกิจกรรมวิธีการกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นตระหนักถึงในสังคมค่านิยมที่ต้องการสันติภาพ

ทิศทางเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การปฏิบัติกลไกที่สนับสนุนหรือเป็นช่องทางที่ดีแก่ประชาชน เสริมสร้างสำนึกพลเมืองในสังคมค่านิยมที่ต้องการสันติภาพ ที่เข้าใจตรงกัน พลังทางการเมืองภาคพลเมืองจึงต้องประกอบด้วยพลเมืองที่มีอำนาจ ๓ ประการ

๑. อำนาจโดยความรู้ หมายถึง ความรู้และเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ โครงสร้างรัฐ องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง สิทธิเสรีภาพ ช่องทางการใช้อำนาจของตน หน้าที่ของตน ท้องถิ่น ชุมชน และ สังคมโลก เป็นต้น

๒. อำนาจในการปฏิบัติ หมายถึง การมีทักษะทางการเมืองที่มิใช่เพียงการเลือกตั้งแต่รวมถึงทักษะการรวมกลุ่มการแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายอย่างมีเหตุผล การมีส่วนร่วมการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองและใคร่ครวญ (deliberative) และการค้นหาและการใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงและการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น

๓. อำนาจของความคิดและทัศนคติของพลเมือง หมายถึงการมีทัศนคติและแนวโน้มของความคิดตามวิถีประชาธิปไตยซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย เช่น การยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติ การแสดงความคิดเห็น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเคารพความแตกต่างและความเห็นต่างของบุคคล มีความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองของตนเอง เป็นต้น^{๑๐๔}

กล่าวได้ว่า การพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ขับเคลื่อนให้พลเมืองโดดเด่นปรับปรุงการบริหารเน้นทิศทางเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ลักษณะการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน คือ ๑)

^{๑๐๒} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐), (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๕๖), หน้า ๔.

^{๑๐๓} โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น, บทความและแนวคิดการกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : หจก พิมพ์อักษร, ๒๕๕๓), หน้า ๒๙-๓๙.

^{๑๐๔} ศรีณยุ หมั่นทรัพย์, “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง,” วารสารสถาบันพระปกเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๑-๑๑๕.

ให้สิทธิเสรีภาพโดยความรู้ ๒) ให้อำนาจในการปฏิบัติ ๓) ให้อำนาจของความคิดและทัศนคติของพลเมือง ซึ่งเป็นกลไกที่สนับสนุนหรือเป็นช่องทางที่ดีทางแก่ประชาชน

การพัฒนาพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกหน้าที่พลเมือง

ในทางการเมืองการปกครอง พระพุทธศาสนาไม่ได้เสนอว่า ระบอบการปกครองใดเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดหรือเลวร้ายที่สุดแต่พระพุทธศาสนาเสนอว่า “ผู้ปกครองแบบใดดีที่สุด” กล่าวคือผู้ปกครองแบบธรรมราชา

กฎทนต์สูตร^{๑๐๕} พราหมณ์บุโรหิตกราบทูลว่า บ้านเมืองของพระองค์ยังมีเสี้ยนหนาม มีการเบียดเบียน โจรยังปล้นบ้าน ปล้นนิคม ปล้น เมืองหลวง ดักจี้ในทางเปลี่ยว เมื่อบ้านเมืองยังมีเสี้ยนหนาม พระองค์จะโปรดให้ ฟันฟูพลีกรรมขึ้นก็จะชื่อว่าทรงกระทำสิ่งที่ไม่สมควร พระองค์มีพระราชดำริอย่าง นีว่า เราจักปราบปรามเสี้ยนหนามคือโจร ด้วยการประหาร จองจำ ปรับไหม ตำหนิโทษ หรือเนรเทศ อย่างนี้ไม่ใช่การกำจัดเสี้ยนหนามคือโจรที่ถูกต้อง เพราะว่า โจรที่เหลือจากที่กำจัดไปแล้วจักมาเบียดเบียนบ้านเมืองของพระองค์ในภายหลังได้ แต่การกำจัดเสี้ยนหนามคือโจรที่ถูกต้อง ต้องอาศัยวิธีการต่อไปนี้ คือ

๑. ขอให้พระองค์พระราชทานพันธุ์พืชและอาหารให้แก่พลเมืองผู้ขะมักเขม้นในเกษตรกรรมและการเลี้ยงปศุสัตว์ในบ้านเมืองของพระองค์
๒. ขอให้พระองค์พระราชทานต้นทุนให้แก่พลเมืองผู้ขะมักเขม้นในพาณิชย์กรรมในบ้านเมืองของพระองค์
๓. ขอให้พระองค์พระราชทานอาหารและเงินเดือนแก่ข้าราชการที่ขยันขันแข็งในบ้านเมืองของพระองค์^{๑๐๖}

การพัฒนาตามแนวกฎทนต์สูตร ผู้เขียนได้บูรณาการพุทธวิธีกับแนวคิดทฤษฎีนักรัฐประศาสนศาสตร์และปราชญ์ทางวิชาการที่ค้นพบว่า ในเชิงนโยบาย : ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเสริมสร้างสำนึกพลเมือง ให้ผู้ปกครองบ้านเมืองหันมาใส่ใจต่อปัญหาเรื่องการกินการอยู่ของประชาชน ให้เจริญก้าวหน้า ตามนัยแห่งกฎทนต์สูตร

ยุทธศาสตร์ขั้นที่ ๑ : แก้ปัญหาพื้นฐานที่ต้นเหตุคือความยากจน

เริ่มต้นด้วยการปราบผู้ร้ายแบบถอนรากถอนโคนโดยหลีกเลี่ยงวิธีเผชิญหน้าคือลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ใช้วิธีแก้ไขทางอ้อมคือ หันไปแก้ที่ต้นเหตุของปัญหาคือความยากจนที่มีสาเหตุมาจากเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ โดยการส่งเสริมให้ผู้ที่ยขยันขันแข็งในอาชีพการงานได้มีกำลังใจและมีทุนในการประกอบการโดยใช้วิธีการ ๓ ประการ คือ (๑) ให้โอกาสแก่กลุ่มเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนในระดับรากหญ้าที่ถือว่าเป็นคนกลุ่ม ใหญ่ของประเทศ (๒) ให้ทุนแก่กลุ่มพ่อค้าเพื่อความหมุนเวียนและความคล่องไหลของระบบเศรษฐกิจ (๓) ดูแลรักษาผลประโยชน์และสวัสดิการของข้าราชการซึ่ง

^{๑๐๕}ดูรายละเอียดใน ที.สี. (ไทย) ๙/๓๓๘/๑๓๑.

^{๑๐๖}ที.สี. (ไทย) ๙/๓๓๘/๑๓๑.

ถือเป็นตัวแทนของประเทศ และเป็นผู้นำที่เป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างฝ่ายบริหาร รัฐบาล และประชาชน^{๑๐๗}

ยุทธศาสตร์ขั้นที่ ๒ : สร้างเครือข่ายบริหารประเทศ

สาเหตุที่ต้องทำเช่นนี้ ก็เพื่อเป็นกุศโลบายในการสร้างแนวร่วมในการบริหารประเทศ เนื่องจากกลุ่มบุคคล ๔ กลุ่ม คือ (๑) เจ้าผู้ครองเมืองที่อยู่ในนิคมและอยู่ในชนชั้วพระราชาอาณาจักร (๒) อำมาตย์ราชบริพารที่อยู่ในนิคมและอยู่ในชนชั้วพระราชาอาณาจักร (๓) พราหมณ์มหาศาลที่อยู่ในนิคมและอยู่ในชนชั้วพระราชาอาณาจักร และ (๔) คหบดีผู้มั่งคั่งที่อยู่ในนิคมและอยู่ในชนชั้วพระราชาอาณาจักร ถือว่าเป็นบุคคลระดับสูงที่มีอิทธิพลทางสังคมและด้านการเมือง ทั้งยังมีสติปัญญา ทริพยัสสิน และง่ายต่อการขยายเครือข่าย เพราะมีเครือข่ายที่ขยายครอบคลุมอยู่ในสังคมในวงกว้าง ถือเป็นการวางหมากอย่างชาญฉลาด เพื่อความสำเร็จได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างระบบที่เป็นพันธมิตร (Alliance) เพื่อช่วยในการกระจายอำนาจไปสู่ระดับมหภาคอีกด้วย

ยุทธศาสตร์ขั้นที่ ๓ : สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

๑. เพื่อสร้างแนวร่วมและเครือข่ายในการบริหารประเทศ (Alliance)
๒. เพื่อสร้างความอาจหาญกล้าให้กับพระราชาและสร้างความมั่นใจให้กับคณะผู้ปกครองทั้งหลายในหลักการ ข้อปฏิบัติ และวิธีการว่าเป็นทางเดินที่ถูกต้องแล้ว สมควรยึดถือและนำไปปฏิบัติตามอย่างไม่มีควมลังเลสงสัยอยู่ภายในใจ
๓. เพื่อสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อฝ่ายบริหาร
๔. เพื่อป้องกันไม่ให้มีผู้ใดครหานินทาในมหาโยญที่ทำไปแล้ว ถือเป็นยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้ไม่หวังดีหรือไม่เห็นด้วยที่อาจก่อตัว ขึ้นและไม่ให้มีอำนาจขึ้นได้ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียในภายหลังได้

ยุทธศาสตร์ขั้นที่ ๔ : สร้างความเข้มแข็งให้ผู้ปกครอง

เป็นยุทธศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของความมั่นใจให้กับผู้ปกครองประเทศให้มี ความเข้มแข็งกล้าและเป็นตัวของตัวเองในสิ่งที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องสมควรดีแล้ว ทั้งยังป้องกันความรู้สึกสงสัยไม่มั่นใจในแนวทางนั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลออกมาในด้านลบ หากผู้นำมีความอ่อนแอก็ไม่สามารถปกครองประชาชนคนทั้งประเทศได้

ยุทธศาสตร์ขั้นที่ ๕ : ส่งเสริมและสนับสนุนคนดี

เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนดีได้มีโอกาสได้ทำความดี กล่าวคือให้พระองค์ ทรงเจาะจงเลือกสนับสนุนเฉพาะพวกที่เว้นขาดจากการประพฤติ อุกุศลกรรม ๑๐ ประการมีการฆ่า สัตว์ และลักทรัพย์ เป็นต้น

^{๑๐๗} พระมหาพรหมชา ธรรมหาโส, ผศ.ดร., พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘๗.

กล่าวได้ว่า พุทธวิธีการพัฒนาตามแนวกฎพันตสูตร ในเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ การพัฒนาสังคมเสริมสร้างสำนึกพลเมือง ในภาพรวมก็จะสามารถพัฒนาในเชิงบวกพลเมืองเหล่านั้นชวนช่วยในหน้าที่การงานของตน ไม่พากันเบียดเบียนบ้านเมือง

แนวคิดจิตสาธารณะเชิงพุทธสำหรับการพัฒนา พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๐๘} กล่าวถึง ลักษณะของจิตอาสาในอีกลักษณะหนึ่งว่าจุดสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา คือความสับสนเกี่ยวกับขอบเขตที่แยกต่างหากจากกัน และที่สัมพันธ์กันระหว่างกรรมนิยาม การกระทำคือหน้าที่กับสังคมนิยม สมัยนิยม

จิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนาแล้วจะเห็นได้ว่าจะมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงพุทธอย่างใกล้ชิด เพราะเมื่อพิจารณาจากความหมายของคำว่าผู้นำในทฤษฎีของพระพุทธศาสนาก็หมายถึงผู้ที่ตั้งใจทำเพื่อประโยชน์แก่หมู่ชน แก่ญาติมิตร เพื่อนร่วมชุมชน เพื่อนร่วมชาติ เพื่อนร่วมสังคมมอง ได้ประเด็นการมีภาวะผู้นำกับการปฏิบัติตนในแนวทางจิตสาธารณะนั้นมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างแน่น โดยบนพื้นฐานของคุณธรรม

- ๑) อุตตะถะ ได้แก่ ประโยชน์ตน
- ๒) ปรัตถะ ได้แก่ ประโยชน์ผู้อื่น
- ๓) อุกยัตถะ ได้แก่ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย^{๑๐๙}

ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าเห็นว่าจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะสละประโยชน์สุขเล็กน้อย นักปราชญ์พึงสละประโยชน์สุขเล็กน้อยเพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขอันยิ่งใหญ่”^{๑๑๐} หลักการพัฒนาตามแนวของพระพุทธศาสนาพุทธวิธีกระบวนการยึดหลักธรรมมาธิปไตยเป็นสำคัญด้วยเหตุผลที่กล่าวแล้วว่า “สำนึกพลเมือง” ต้องประพฤติธรรมและใช้ธรรมเป็นหลักมาพร้อมกับบยอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่นั่นคือประโยชน์สุขส่วนรวม ชี้แจงความศรัทธาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ได้ให้แนวคิดว่าการปฏิบัติแนวคิดสำนึกพลเมืองจัดการต้องมุ่งขจัดสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ คือ ตัณหา มานะ ทิฏฐิ ด้วยจิตแห่งพุทธ คือจิตที่ตื่นรู้ และจิตที่เบิกบานเป็นการสร้างสรรค์กระบวนการวิถีพุทธหรือการบูรณาการไปสู่พุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองได้

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ต่างคนต่างมีหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำเฉพาะหน้าที่นั้น เพราะว่าถ้าคนใดทำหน้าที่เฉพาะของตัวโดยไม่มองไม่แลคนอื่นงานก็ดำเนินไปไม่ได้ เพราะเหตุว่างานทุกอย่างจะต้องพาดพิงกันจะต้องเกี่ยวโยงกัน ฉะนั้นแต่ละคนจะต้องมีความรู้ถึงงานของผู้อื่นแล้วช่วยกันทำ” กล่าวได้ว่าวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองในสังคมนิยมเมื่อนำมาใช้ในความหมายทางจริยธรรม จะมีความหมายในแง่ของจิตสำนึกที่เห็นแก่ส่วนรวมที่สอดคล้องแนวคิดประชาสังคม ดังจะเห็นได้ว่า “คุณธรรมพลเมือง” แบบแผนของสังคมนี้นั้นทาง

^{๑๐๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘๗ -๑๘๘.

^{๑๐๙} ชู.จุง (ไทย) ๓๐/๙๑/๓๒๙.

^{๑๑๐} ชู.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๘/๑๔.

พระพุทธศาสนาเรียกว่า วินัย พระพุทธศาสนานั้นมิได้มีแต่เรื่องธรรมะเท่านั้น ต่อเมื่อมีทั้งธรรมและวินัยจึงเรียกว่าพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นต้นตำรับวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่สุด แต่ยังทันสมัยและมีหลักอารยธรรม คือการนำให้หันความป่าเถื่อนที่ทำกันอยู่เดิม ไม่ว่าจะการกีดกันทางวรรณะ การบุชายัญ เป็นต้น วัฒนธรรมพระพุทธศาสนาทั้งปฎิวัติและปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น^{๑๑๑} บทบาททางด้านธรรมในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ สหธรรม (Social Cultural)^{๑๑๒} เป็นวัฒนธรรมทางสังคมในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันตามหน้าที่ และสถานะทางสังคม “ความรับผิดชอบระดับสากล” (universal responsibility) เชื่อมมั่นว่ามิติทางสังคมไทยเป็นรากฐานดั้งเดิมของพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว

กล่าวได้ว่าจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงพุทธอย่างใกล้ชิดเพื่อประโยชน์แก่หมู่ชน

นักคิดและนักวิชาการสำคัญในสังคมไทยที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับมิติทางสังคม ในพระพุทธศาสนามีหลายท่านด้วยกัน แต่แนวคิดที่ถือว่าได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ แนวคิดของพุทธทาสภิกขุ เรื่อง “ธัมมิกสังคมนิยม” และแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) เรื่อง “ศีลกับเจตนาธรรมทางสังคม” สำหรับนักคิดและวิชาการไทยท่านอื่น ๆ ส่วนมากจะได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของทั้งสองท่านนี้

ในหลักการที่เป็น อธิปไตย ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ ๓ ประการด้วยกัน^{๑๑๓} นั่นก็คือ

๑. อัตตาธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่ คือ ถือเอาตนเอง ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิของตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยการปรารถนและสิ่งทีเนื่องด้วยตนเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่ว ทำดี ด้วยเคารพตน

๒. โลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ คือ ถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียงนินทาและสรรเสริญ กระทำด้วยปรารถนาจะเอาใจผู้้นั้น หากความนิยม หรือหวั่นกลัวเสียงกล่าวว่าเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศลได้แก่ เว้นชั่ว ทำดีด้วยเคารพเสียงหมู่ชน

๓. ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักการความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำด้วยปรารถนสิ่งทีได้ศึกษา ตรวจสอบตามข้อเท็จจริง และความเห็นทีรับฟังอย่างกว้างขวาง แจ้งชัด และพิจารณาอย่างทีที่สุด เต็มซัดแห่งสติปัญญา มองเห็นได้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นไปโดยชอบธรรม และเพื่อความดีงามเป็นประมาณ อย่างสามัญได้แก่ ทำการด้วย

^{๑๑๑} สุชีพ ปุญญานุภาพ, วัฒนธรรมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๔. (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๔๐), หน้า ๘๖.

^{๑๑๒} จานงค์ ทองประเสริฐ, ราชบัณฑิต, วัฒนธรรมไทย ภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๘.

^{๑๑๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมนุญชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕.

ความเคารพ หลักการ กฎ ระเบียบ กติกา เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ถ้าต้องการรับผิดชอบต่อรัฐ ประชาธิปไตย หรือหลักข้อ ๓ คือ ธรรมาธิปไตย

กล่าวได้ว่า ผู้เขียนวิเคราะห์ในหลักการที่เป็น อธิปไตย ในทางพระพุทธศาสนานั้นแสดงไว้หรือเหมาะสำหรับองค์การ ๑) เกิดภาวะอัตตาธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่ ใช้ฝ่ายกุศล ระวังโดยเว้นชั่ว ทำดี ด้วยเคารพตน ๒) เกิดภาวะโลกาธิปไตย ถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ ใช้ฝ่ายกุศล ระวังโดยเว้นชั่ว ทำดีด้วยเคารพเสียงหมู่ชน และ ๓) ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ มีสติสำนึกตระหนัก การรับผิดชอบต่อรัฐประชาธิปไตยเจตนารมณ์ทางสังคมมาเป็นรากฐานของสันติภาพ

ในส่วนการนำศีล ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพนั้น สามารถทำได้ด้วยการนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างสังคมแนวราบ ได้แก่การนำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธี^{๑๑๔} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร.^{๑๑๕} ได้กล่าวว่า (๑) สันติภาพภายใน หมายถึง สภาวะที่จิตหลุดพ้นจากพันธนาการของกิเลส หรือจากการครอบงำของสิ่งต่าง ๆ อันเป็นสภาพจิตที่ไร้ความขัดแย้ง ความรุนแรงทุกชนิด ซึ่งพระพุทธศาสนาเรียกภาวะนี้ว่า “นิพพาน” (๒) สันติภายนอก หมายถึง สภาวะที่บุคคล สังคม หรือโลก ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความรัก และสามัคคีประสมกลมระหว่างมนุษย์ด้วยกัน มีเสรีภาพ และเคารพในสิทธิมนุษยชน

สันติภาพ สันติวิธี สมานฉันท์และวิถีแห่งความปรองดอง

(๑) สันติภาพ (Peace) สันติภาพเป็นสังคมแห่งเป้าหมายที่มนุษย์ชาติมุ่งหวังที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมี ความสุข

(๒) สันติวิธี (Peaceful Means) สันติวิธีเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ “สันติภาพ” ทั้งมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมิติภายใน และภายนอก หรือในเชิงปัจเจก และสังคม

(๓) สมานฉันท์ (Reconciliation) เนื้อแท้ของคำนี้บางท่านตีความว่า “การคืนดี” หรือ “การฟื้นคืนดี” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประนีประนอมกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มขัดแย้งให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข แต่ถึงกระนั้น โดยเนื้อหาของภาษาไทยนั้น มีนัยถึง “ความพึงพอใจของกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มขัดแย้งที่ได้รับการแสดงออกในมิติต่างๆ เช่น การแบ่งปันทรัพยากรเท่าเทียมกัน ความยุติธรรม ความเที่ยงตรง และความเสมอภาคของกลุ่มคนต่างๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมระดับต่างๆ

^{๑๑๔} พระวิมาน คมภีรปญโญ (ตริกมล), “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๔๐.

^{๑๑๕} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร., สันติภาพบนเส้นทาง “สี่แพร่ง” ในสังคมไทยปัจจุบัน (บทความวิชาการ ๒๕๕๗), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.mcu.ac.th/> [เข้าถึงเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗].

(๔) ความปรองดอง (Harmony) หรืออาจจะตีความหมายของคำนี้ว่า “ประสมกลมเกลียวเป็นหนึ่งในเดียวของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ซึ่งคำนี้มีนัยที่สะท้อนทั้งในมิติภายใน และภายนอก มีความลึกซึ้งมากกว่าคำว่า ความสมานฉันท์ ของกลุ่มคน หรือกลุ่มผลประโยชน์

กล่าวได้ว่า สันติภาพ สันติวิธี สมานฉันท์และวิถีแห่งความปรองดอง เป็นการบูรณาการของการสร้างสรรค์กระบวนการวิถีพุทธที่นิยม

สำหรับตัวชี้วัดด้วยประเด็น จึงมีแนวคิดนำเสนอตัวชี้วัดบูรณาการพัฒนาเชิงกายภาพ พัฒนาด้านจิตภาพ พัฒนาด้านสังคมภาพและประสิทธิผล

ก. ตัวชี้วัดบูรณาการพัฒนาเชิงกายภาพและประสิทธิภาพ

ด้านคุณธรรม

- ๑) ทรงคุณธรรม เพราะเกื้อกูลบุคคลอื่น ๒) ผู้ทำให้ประชาชนยินดีด้วยสังคหวัตถุธรรม
- ๓) ผู้ทำให้ชาวประชาชนพอใจด้วยสังคหวัตถุธรรม

ด้านศีล และกุศลกรรมบถ

- ๑) ทำดี กายสุจริต ๒) พุดดี วจีสุจริต ๓) คิดดี มโนสุจริต ๔) ชั้นดีธรรม เทียงธรรม

ข. ตัวชี้วัดบูรณาการพัฒนาเชิงจิตภาพและประสิทธิภาพ

ด้านสามัคคีธรรม

- ๑) เสียสละเพื่อบ้านเมือง ไม่มุ่งความรุ่งเรืองประโยชน์พวกตน ๒) ซื่อตรงไม่โกงชาติ ไม่บังอาจฉ้อราษฎร์บังหลวง ๓) อ่อนโยนต่อทุกคนในชาติ และเพื่อนบ้านต่างชาติ ๔) มีสติไม่โกรธ มีสันติไม่เบียดเบียน

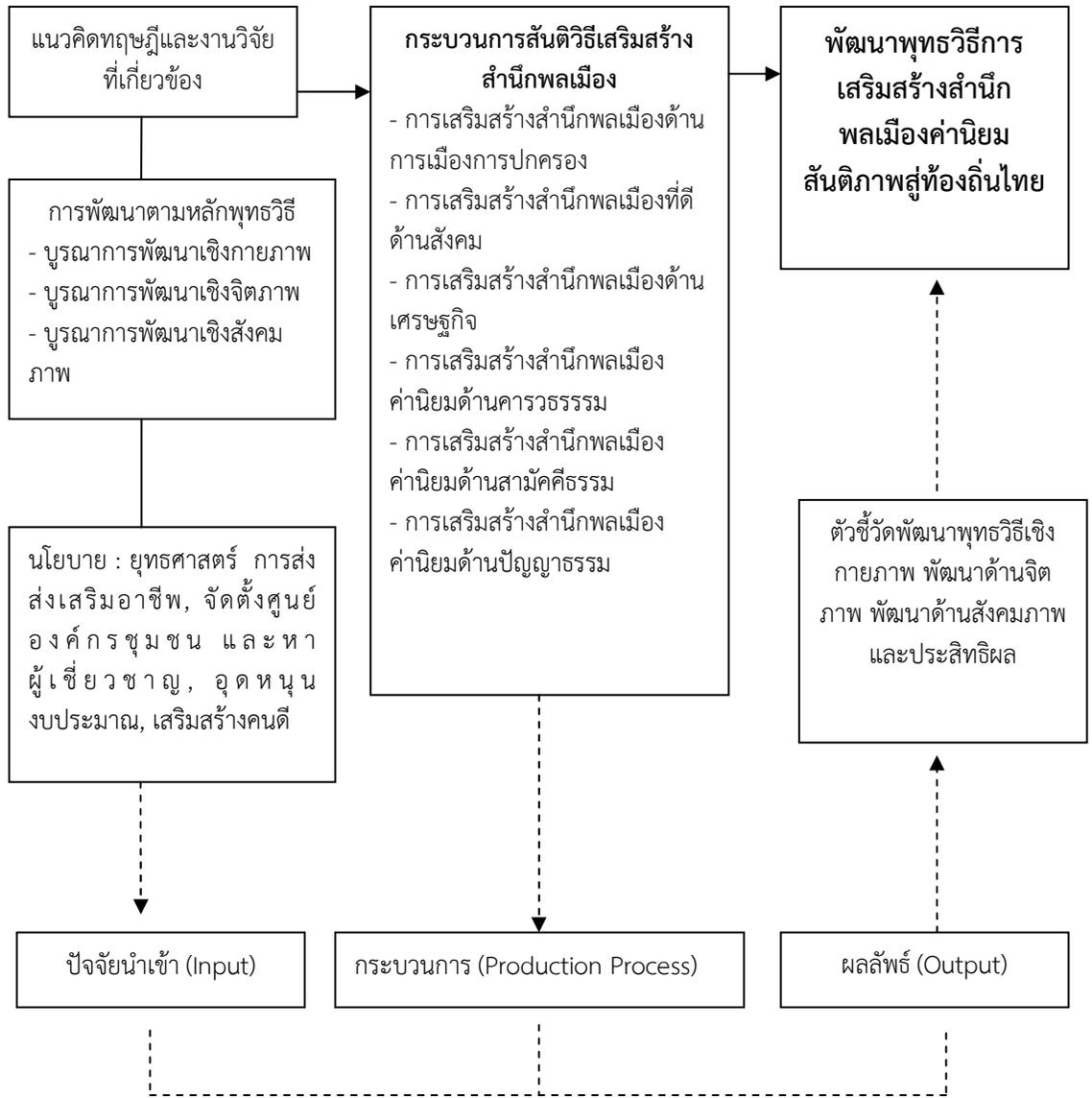
ค. ตัวชี้วัดบูรณาการพัฒนาเชิงสังคมภาพและประสิทธิผล

ด้านปัญญาธรรม

- ๑) ฉลาดในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (สัสสมณะ) ๒) ฉลาดในการบริหารราชการ (ปุริสเมณะ) ๓) ฉลาดในการสร้างสังคมสันติสุข (สัมมปาสะ) ๔) ฉลาดในการสื่อสารโน้มน้าวจิตใจ (วาชเปยยะ)

ตั้งแผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาพุทธวิถีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยม
สันติภาพสู่ท้องถิ่นไทยต่อไป

จากแผนภาพแนวทางการพัฒนาพุทธวิถีการเสริมสร้างสำนึกตระหนักรู้ อย่างบูรณาการ
๑) ปัจจัยนำเข้าจัดตั้งศูนย์องค์กรชุมชน ๑ หมู่บ้านและหาผู้เชี่ยวชาญ ๒) ไปสู่กระบวนการสร้าง
ค่านิยมต่างๆ ๓) ผลลัพธ์ตัวชี้วัดและประสิทธิผลพลเมืองค่านิยมสันติภาพสันติสุข

การนำเสนอแนวทางพัฒนาพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่นไทย

การนำเสนอในบทความครั้งนี้ในประเด็น “พัฒนาพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่นไทย” นำเสนอ ๓ แนวทางด้วยกัน

๑) **แนวทางที่มาแหล่งความสามัคคีของคนในชาติเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่น** นำเสนอพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองแนวทางปฏิบัติดังนี้

ความสามัคคีถ้าเกิดขึ้นที่ใดย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข ความเจริญ ส่วนความแตกสามัคคีถ้าเกิดขึ้นในที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นประสบแต่ความทุกข์มีแต่ความเสื่อมเสียโดยประการเดียว

ประการที่ ๑ เพื่อป้องกันไม่ให้มนุษย์คิดแต่จะเอาประโยชน์เข้าตัวเช่นเดียวกับนกกา เพราะฉะนั้นตั้งแต่เข้ามิตพอตื่นขึ้นมา แทนที่จะคิดไปกอบโกยเอาเข้ามา ก็รีบให้เสียก่อน^{๑๖}

ท่านพูดไว้ชัดเจนว่า “เข้าไต่ยังไม่ได้ให้ทาน เข้านั้นอย่างเพ็งกินข้าว” แล้วก็รีบไปตักบาตรกับพระภิกษุ ที่เดินบิณฑบาตผ่านหน้าบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นพระในวัดเสียก่อน

ส่วนพระในบ้าน ได้แก่ คุณพ่อ คุณแม่ คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย หรือผู้เฒ่าผู้แก่ในบ้านทั้งหลายที่เมื่อสมัยเด็กเล็กๆ ท่านให้เรากินก่อน ตอนนี้อย่างแก่แล้ว เพราะฉะนั้นก่อนเราจะกินอะไรก็ควรจัดให้ท่านก่อนบ้าง

ดังนั้น เข้าไต่ยังไม่ได้ให้ทาน ไม่ว่าจะพระในบ้านหรือพระนอกบ้านก็ตาม เข้านั้นอย่าเพิ่งกินข้าวหัดเป็นคนรู้จักให้เสียก่อนอย่างนี้ แล้วเราจะไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ นี่เป็นที่มาแห่งความสามัคคีของคนในชาติ ที่ปุ่ย่าตาทวดของเราได้สอนเอาไว้ ใช้บูรณาการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพ

ประการที่ ๒ เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นคนไม่มีวินัย ทั้งวันเราต้องพยายามรักษาศีล ๕ ไว้ให้ดี แล้วเราจะรู้ว่าในบรรดาศีลทั้ง ๕ ข้อนั้น ศีลข้อที่รักษาได้ยากที่สุด คือข้อที่ ๔ ว่าห้ามพูดโกหกนั่นเอง

ปุ่ย่าตาทวดของเราจึงสอนว่า “วันไต่ยังไม่ได้ตั้งใจรักษาศีล วันนั้นอย่าเพิ่งออกจากบ้าน” เพราะฉะนั้น สัญญากับพระพุทธรูปบนหิ้งพระเสียก่อน ว่าวันนี้จะรักษาศีล ๕ อย่างเคร่งครัด สัญญาแล้วจึงค่อยจากบ้านไปทำงาน

ดังนั้น รักษาศีล ๕ อย่างเคร่งครัด ถ้าทำเป็นอย่างนี้เป็นประจำ ความมีวินัยจะเกิดขึ้นในตัวของเราโดยอัตโนมัติ แล้วนิสัยชอบเอาแต่ใจตัวเองเป็นใหญ่ ก็จะคลายไป นี่ก็เป็นที่มาแห่งความสามัคคีของคนในชาติ ที่ปุ่ย่าตาทวดของเราสอนเอาไว้ ใช้บูรณาการเสริมสร้างสำนึกพลเมืองค่านิยมสันติภาพ

^{๑๖} พระเมธีธรรมาจารย์ (รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ มจร.), **ความสามัคคี (บทความวิชาการ ๒๕๕๗)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.mcuc.ac.th/> [เข้าถึงเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗].

ประการที่ ๓ เนื่องจากมนุษย์จ้องจะจับผิดกัน ตั้งแต่เข้าจนกระทั่งเข้านอน ท่านก็เลยเตือนว่าถ้าอย่างนั้น “คืนใดยังไม่ได้สวดมนต์ภาวนา ยังไม่นึกถึงความดีของคนรอบด้าน คืนนั้นอย่าเพิ่งเข้านอน” เพราะฉะนั้น ก่อนนอนหลังจากสวดมนต์ให้พระเจ้าก็ตั้งใจสมาธิบ้างใจจะได้เป็นกลางๆ

เมื่อใจเป็นกลางๆ แล้วนอกจากจะไม่คิดจับผิดใคร ยังคิดจับถูกจับดีแทนอีกด้วย เช่น คิดว่าคุณพ่อคุณแม่มีพระคุณกับเราอย่างไร ครูบาอาจารย์มีพระคุณกับเราอย่างไร คิดไปจนกระทั่งว่าพระสงฆ์องค์เจ้าและพระพุทธรูปมีพระคุณกับเราอย่างไร

ดังนั้น ก่อนนอนขอให้นึกถึงความดีของมนุษย์ทั้งโลก หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเราทั้ง ๖ ทิศ เมื่อนึกถึงความดีของคนอื่นได้อย่างนี้ พลังใจจะสร้างความดีตามคนเหล่านั้น หรือปรับปรุงตัวเองให้ดียิ่งขึ้นจะเกิดขึ้นมาใช้บูรณาการเสริมสร้างสำนักพลเมืองค่านิยมสันติภาพ

๒) แนวทางจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ภายใต้กรอบกฎหมาย จาริตประเพณี วัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นำเสนอแนวทางการพัฒนามีดังนี้ คือ

ด้านคารวตา^{๑๑๗} หรือคารวธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม การประพฤติตนเป็นผู้มีคารวธรรมปฏิบัติได้

ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่รวมกันในสังคม มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน ร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดการประพฤติตนเป็นผู้มีสามัคคีธรรม

ด้านปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมเป็นผู้มีปัญญาธรรม ความรู้ทางวิชาการที่ถูกต้องทาง ๑) ด้านกายภาพ พร้อมด้วยปัจจัยสี่ ๒) ด้านจิตใจ ผู้คนมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตและมีค่านิยมที่ดีงาม ๓) ด้านสังคม การเมืองการปกครอง

กล่าวได้ว่า แนวคิดแนวทางการพัฒนาพลเมืองในพระพุทธศาสนามีประเด็นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อการศึกษาการปกครองจากความสงบเรียบร้อย พระพุทธศาสนากับสังคมไทย การศึกษาที่พร้อมการเสริมสร้างจิตสำนึก

๓) แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย นำเสนอแนวทางการพัฒนาพุทธวิถีการเสริมสร้างสำนักพลเมืองมีดังนี้ คือ

๑. ด้านสังคม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพระเบียบของสังคม การมีจิตสาธารณะ

^{๑๑๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘๘.

๒. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การเสริมสร้างความเป็นอยู่แก่ประชาชนโดยไม่เน้นสร้างความสำเร็จเติบโตทางวัตถุหรือรายได้ทำลายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ในสังคม ความเป็นธรรมในการกระจายรายได้

๓. ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเคารพกฎหมาย มีความโปร่งใส มีการกระจายอำนาจทั่วถึง สนับสนุนอุดหนุนทุนงบประมาณ

บทสรุป

การบูรณาการจากแนวคิดทฤษฎีและหลักกระบวนการมีรูปแบบมนุษย์สัมพันธ์ ต้องให้ความสนใจต่อจิตใจมนุษย์หรือความเป็นมนุษย์ เน้นการมีส่วนร่วมบูรณาการระบบการบริหารให้มีความสอดคล้องกัน คือ ๑) ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ๒) ลดความทุกข์ยากของประชาชน ๓) ปรับปรุงการบริหาร เน้นกระจายอำนาจเพื่อประชาชนสำหรับการพัฒนาขับเคลื่อนให้พลเมืองโดดเด่นขึ้น การนำเสนอแนวทางการพัฒนาพุทธวิธีการเสริมสร้างสำนักพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่นไทยเชิงพุทธบูรณาการ ประเด็นการพัฒนาในบทความครั้งนี้ใน ๓ แนวทาง

๑) แนวทางที่มาแหล่งความสามัคคีของคนในชาติเสริมสร้างสำนักพลเมืองค่านิยมสันติภาพสู่ท้องถิ่น คือพัฒนาความสามัคคี สุขา สงฆสส สามัคคี

๒) แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง คือ พัฒนาด้านการรวตา พัฒนาด้านสามัคคีธรรม

๓) แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย พลเมืองค่านิยมสันติภาพสันติสุข

มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายยุทธศาสตร์การส่งเสริม ในบทความครั้งนี้มีเป้าหมายการพัฒนาสำนักพลเมืองค่านิยม ด้านปัญญาธรรมพุทธบูรณาการวิชาการศาสตร์สาขาอื่นๆ เหมาะสมอย่างยิ่งในการสร้างนวัตกรรม การกระจายอำนาจ และการศึกษา เป็นที่สังเกตคนส่วนมากมีการศึกษาระดับสูงๆ มีได้อยู่ที่หมู่บ้านชนบทมีเพียงระดับชั้น ป.๔ ป.๖ และม.๓ เท่านั้น ทำอย่างไรช่องทางที่ดีการศึกษา อบรมระดับผู้นำหลักสูตรประกาศนียบัตร เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการศึกษาของประชาชนเป็นการเทียบเท่าการศึกษาต่อระดับชั้นที่สูงขึ้นสำหรับผู้สนใจ

บรรณานุกรม

- _____ .พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐)**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๕๖.
- โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น. บทความและแนวคิดการกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : หจก พิมพ์อักษร, ๒๕๔๓.
- บุญทัน ดอกไธสง. **ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, ๒๕๕๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **ธรรมบุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- สมพร เทพสิทธิ์า. **ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : สภาयวพุทธิสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๙.
- จารุวรรณ แก้วมะโน. **รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โครงการประเมินโครงการสร้างสำนักพลเมือง**. สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ, ราชบัณฑิต. **วัฒนธรรมไทย ภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- ศรีณยู หมั่นทรัพย์. “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง.” **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. **วัฒนธรรมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- สุรพล สุยะพรหม,ดร., อัมมาธิปไตย. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๔๗ ปีการศึกษา ๒๕๔๓**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. **สันติภาพบนเส้นทาง “สี่แพร่ง” ในสังคมไทยปัจจุบัน(บทความวิชาการ ๒๕๕๗)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.mcu.ac.th/> [เข้าถึงเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗].
- พระเมธีธรรมอาจารย์ (รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ มจร.). **ความสามัคคี(บทความวิชาการ ๒๕๕๗)**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.mcu.ac.th/> [เข้าถึงเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗].
- สุรพล ยะพรหม. **ความคิดทางการเมือง : ประชาธิปไตย ตามแนวคิดพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.mcu.ac.th>, [เข้าถึงเมื่อ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗].

การกำกับดูแลที่ดีของประเทศไทย Good Governance of Thailand

ณัฐชนันตร์ อยู่สีมารักษ์*

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มุ่งนำเสนอการกำกับดูแลของประเทศไทยโดยการกำกับดูแลองค์กรที่ดีเพื่อลดความขัดแย้งในประเทศ เป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งเป็นเครื่องมือของภาครัฐประเทศไทย จะต้องเตรียมพร้อมเพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงโลกที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ซึ่งแน่นอนเพื่อในการบริการประชาชนและนำไปประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ฉะนั้น ประเทศไทยในฐานะพันธมิตร ของมวลประเทศทั้งหลาย จะต้องเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่ง สามารถสรุปหลักการใหญ่ได้ดังนี้ คือหลักธรรมาภิบาลมี ๖ หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความพร้อมรับผิด และหลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ : การกำกับดูแลองค์กรที่ดี, ธรรมาภิบาล

Abstract

This article aims to present the governance of international regulatory organizations to reduce conflict in the country. Governance, which is good. A tool of the government of Thailand must be prepared to adapt to the changes that will occur in the near future. Of course, in order to serve the people and lead the country towards the development of efficient and effective, then to Thailand as a partner. Mass of nations Must be prepared to cope with the changes that will inevitably occur, which can be summarized as follows: the principle is the principle of good governance, rule of law, there are 6 main principles of integrity, transparency, participation, accountability and the value for money.

Key words : governance, good corporate governance principles.

* ครูวิทย์ฐานะครูชำนาญการ โรงเรียนวัดช่างเหล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร